

על הרקע האידיאולוגי שעלול היה

לדחוף צעירים יהודים לשירות המודיעין הסורי

אגודת עובדי העולם

המהפכה האלג'ירייה — מהפכה אפריקאית כשהורח בן בלה ונערך מצוד על השמאל נים האלג'יריים. גורש אלברט מאלג'יר.

הוא היגר לארצות-הברית שם היה פעיל בחוגי הפנתרים השחורים והכוח השחור. היה ממקורביו של המנהיג הכושי מלקולם איקס שנרצח. אחרי הפילוגים שחלו בו תנועת הפנתרים השחורים בארצות-הברית נסע למוזמביק, היה שם פוליטרוק באחת התנועות השמאלניות. הוא מצטיין בכישרון ארגוני ורטורי גדול. חברו למאבק האלג'ירי בימי בן בלה היה מישל פאבלו, שהיה היועץ הפוליטי הבכיר של בן בלה. מישל פאבלו זה, שאינו אלא יווני בשם מישל רפטיס, הפך אחרי הגירוש מאלג'יר למוזכר הכללי של האינטרנציונאל הרביעי.

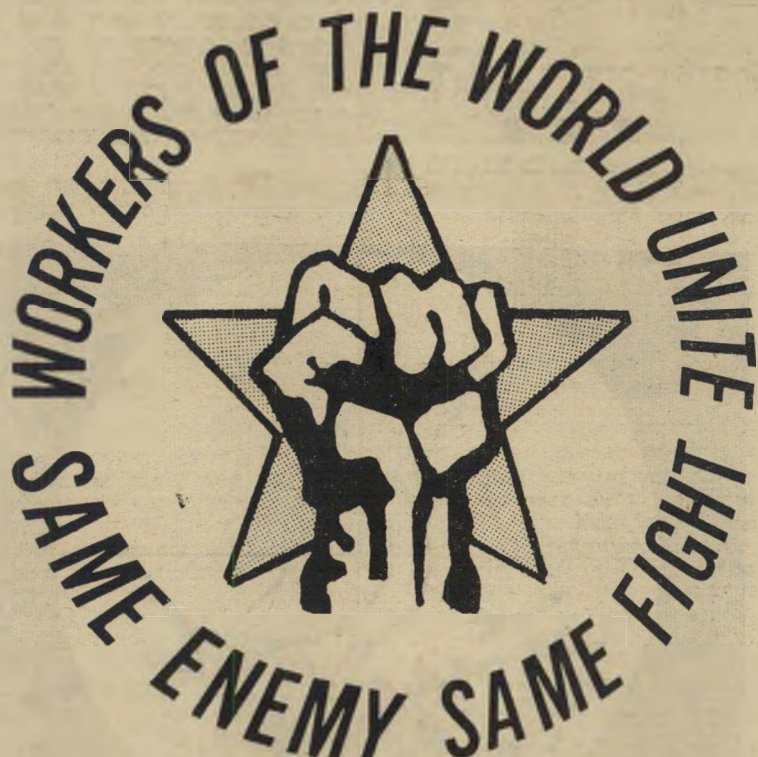
לחכות

למהפכה

ה מרוצקיסטים, הנקראים על שם המנהיג הקומוניסטי המהפכן ליאו טרוצקי, הם ארגונים קומוניסטים המהווים גירסה שונה של הקומוניזם המסורתי. הם מתנגדים לשובניזם המעצמתי הסובייטי או הסיני ואינם מאמינים באפשרות של דו־קיום בשלום בין הקאפיטליזם הארצות-הסוציאליסטיות. הם מצפים למהפכה סוציאליסטית בקנה-מידה עולמי שתבוא בעקבות הרעת התנאים הכלכליים והחברתיים.

בתנועה הטרוצקיסטית הצרפתית, שהיא החוקה בין תנועות האינטרנציונאל הרביעי בעולם, חל פילוג בין הלבנטיסטים מצד אחד לבין הפאבליסטים. הפאבליסטים נקראים על שם מישל פאבלו, חברו של אילן אלברט במרד האלג'ירי, ואילו הלבנטיסטים, בראשם עומדים פייר פרנק (יהודי יליד רומניה) ואילו קריבו, ראש הליגה הרביעי טרוצקיסטית הצרפתית, נקראים על שם הטרוצקיסט הצרפתי למברט.

הפילוג במצפן היה במידה רבה תוצאה של הפילוג בליגה הטרוצקיסטית בצרפת. שכן שני הארגונים שפרשו ממצפן היו מורכבים מהטרוצקיסטים שבמצפן. מצד אחד פרשו הפאבליסטים שהקימו את קבוצת אבאנורד. רובם של אנשי קבוצה זו הם אינטלקטואלים החיים ועובדים בצורה מסודרת. הם ממתנים למהפכה שתבוא כאשר המפלגה הקומוניסטית תהפוך ל- מפלגת רוב במזרח הערבי. קבוצה זו שניה, היתה קבוצת הלבנטיסטים של אילן אלברט ורמי לבנבראון שהקימו את הברית הקומוניסטית המהפכנית. אליהם (המשך בעמוד 22)

הדוגמא האמריקאית — האגרוף הקומוניסטי — סמל הפלגה הקומוניסטית האמריקאית, שדני ורד היה אחד התיאורטיקנים שלה. הסיסמה אומרת: "אותו האויב! אותו מאבק!"

העניינים

זהו אילן אלברט. אילן אלברט, יהודי יליד אלג'יר, היה בזמנו אחד מעורביו האידיאולוגיים הבכירים של מנהיג המרד הרביעי אלג'ירי, בן בלה. הוא היה גם תקופה מסוימת עורך העתון האידיאולוגי של

הישראל, שהוציא לאור את החוברת מצפן ודגל באי תלות בברית-המועצות. מצפן פעלה או צביעה כשהיא מונה כמה עשרות חברים בלבד. רישומה היה ניכר בעיקר בבתי-ההסקה הבוהמיים בתל-אביב וירושלים. ב-1965, כאשר קמה תנועת העולם הזה — כוח חדש, היו כמה מאנשי מצפן מוכנים לתת יד להקמת רשימה זו מבלי לחייב את חבריהם להצטרף לתנועה החדשה ומבלי להופיע בשמה. כבר בוועידה הראשונה של התנועה נוצרה מחלוקת עם כ-30 אנשי מצפן שהיו פעילים במסגרת התנועה סביב שני נושאים: עניין ההכרה בגבולות המדינה דאז ובעניין הסעיף הארגוני של התנועה החדשה. כתוצאה מכך הוצאו אנשי מצפן מתנועת העולם הזה תודשים מספר אחרי שהצטרפו אליה.

מצפן הפכה לקוריוו בנוף הפוליטי הישראלי בעקבות מלחמת ששת הימים. קבוצה קטנה מפעיליה ניסתה לעורר רעש בהפגנות שונות בנושאים שונים, בהם השתתף תמיד אותו קומץ אנשים. כתוצאה מקשרים שקשר או מצפן עם ארגוני שמאל חדש בעולם החלו אנשיה לנודד בעולם. מרבית מנהיגי הארגון יצאו לגלות מרצון. גם באותה תקופה הצטרפו למצפן יסודות שונים, בעלי אידיאולוגיה מנוגדת, שכל אחד מהם רצה להשתלט על הארגון. מצפן התפלגה לשלושה פלגים ב-1970. באותה תקופה התבלט במצפן מנהיג שמאל לגי שטרם זכה בישראל לפירסום הולם.

הארגון הסוציאליסטי הישראלי — מצפן — הוא מאז מלחמת 1967 הארגון הישראלי הפעיל ביותר במאבק נגד כיבוש השטחים הערבים במיוחד ונגד הציונות בכלל. אפילו לפני המלחמה היה מצפן הארגון היחיד בישראל שניתח את הציונות באופן יסודי והצביע על איחוד סוציאליסטי של המזרח התיכון כפרספקטיבה היחידה לכל המוני האזורים, יהודים כערבים... למרות זאת ותוך ידיעה מליאה של האחריות הכבדה הכרויה בכך, אנחנו, קבוצה קטנה של חברים, החלטנו לנטוש את שורות הארגון הישראלי סוציאליסטי הישראלי. שתי סיבות עיקריות הביאו אותנו לכך: העדר כל תוכנית רדיקלית כל איסטרטגיה פוליטית. מצפן הפכה למקלט לקואליציה של אנשים בעלי דעות פוליטיות שונות באופן קיצוני, ש' המשותף להם היא רק ההתנגדות הקיצונית לשלטון..."

כך, במילים אלה, נפתח אחד ממאמרי ההתקפה החריפים ביותר שנכתבו נגד ארגון מצפן. הוא לא הופיע בעתון ישראלי, אלא בירחון הפ.ל.פ. — המפלגה הרפורמטיבית האמריקאית — באוגוסט 1971. הוא נכתב בידי דן ורד, איש מצפן לשעבר, במסגרת סידרת מאמרים שפירסם בבטאון המפלגה הקומוניסטית של אמריקה על הנושא "המהפכה בישראל".

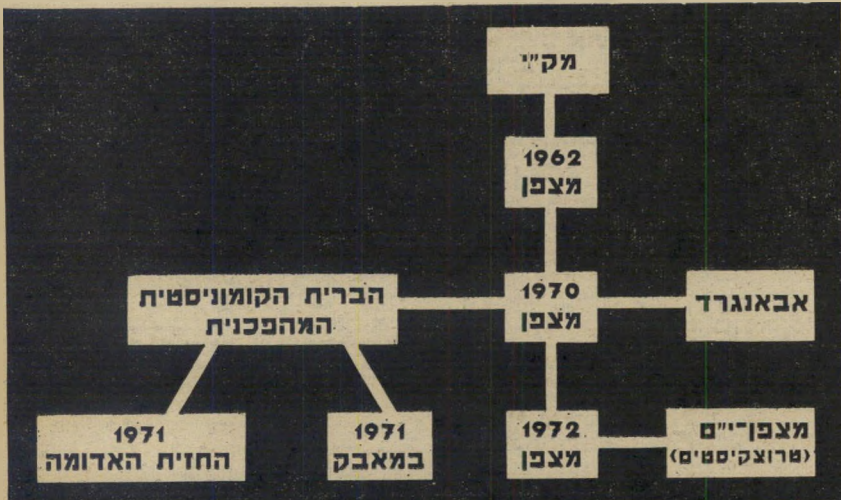
השבוע — בתום ההלם הראשוני בו הוכה הציבור הישראלי אחרי שפורסמו ידיעות על מעצרו של צעיר יהודי בשם חשודים כי פעלו במסגרת של רשת ריגול וחבלה סורית בישראל — ניסו רבים בישראל להבין את האידיאולוגיה, שכביכול דחפה שני צברים משכילים לבגוד במדינתם ולשתף פעולה עם האויב. התעניינות זו העמידה באור הזרקורים את ארגון מצפן ופלגיו. תשומת-הלב שארגונים אלה ניסו להסב אליהם בכוח במשך שנים באמצעות מבצעים ראוותניים, הופנתה אליהם דווקא בנסיבות עגומות. אולם מרבית הנסיבות שנעשו להסביר לציבור את ההבדלים מהותיים בין ארגוני השמאל הקיצוני, הובילו כמעט תמיד למסקנה אחת: שאין כל הבדל ביניהם ושכולם אחראים במידה זו או אחרת לדרך בו בחרו אהוד אדיב ודן ורד, אם נכונות ההאשמות נגדם. כדאי לנתח את התפלגות ארגוני השמאל הקיצוני בישראל ביתר פירוט ולוא רק כדי למנוע את המסקנה הנואלת שכל אידיאולוגיה חורגת צריכה לדחוף בהכרח לבגידה בכלל.

קשר אל

הפידאיון

כ דאי ההבדל תחילה נקודה אחת: מצפן של אחרי מלחמת ששת הימים אינו אותו ארגון שהיה לפני המלחמה. הי אנשים נשארו אותם האנשים ברובם. גם האידיאולוגיה שלהם לא השתנתה. אבל הם עברו מטמורפוזה קיצונית. שנגרמה בעיקר בעקבות התעוררות השמאל-החדש בעולם במהומות הסטודנטים של 1968. תנועות אלה הם שגילו גם את תנועת ההתנגדות הפלסטינית, שהפכה לגורם רק אחרי המלחמה, ואימצו את ארגוני הטירור הפלסטיניים. באמצעותם גילו גם אנשי מצפן את הפידאיון, ניסו לקיים פלירט עם השמאלנים שבהם. בעיקר על מישור אידיאולוגי, אולם חדלו מכך אחרי שלא נוצרה הסכמה בעניין זכויות ההגדרה עצמית של העמים באזור.

ראוי לזכור שמצפן נולדה דווקא כסטייה ימנית מהקומוניזם. בתחילת שנות ה-60 פעלה במק"י אופוזיציה אינטלקטואלית של התנגדה לקשר ההדוק בין המפלגה וברית-המועצות. ב-1962, אחרי פירוסם הספר שלום שלום ואין שלום, שנכתב בידי הי"ר משה מחובר ועקיבא אור (בפסבדונים הי' משותף א. ישראלי) הועברה קבוצת חברים ממק"י והקימה את הארגון הסוציאליסטי

ההתפלגות

מירשם זה מצביע על ההתפלגות של חוגי השמאל הקיצוני בישראל בעשר השנים האחרונות, מאז פרשו אנשי מצפן לראשונה ממק"י ב-1962. פילוגים נוספים היו ב-1970 וב-1972. הברית הקומוניסטית המהפכנית, שפרשה ב-1970, התפלגה בעצמה לשניים בשנת 1971.